

**SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE
Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA
ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY W POLSCE
W OKRESIE 1 STYCZNIA – 31 GRUDNIA 2018.**

Warszawa, 06.03.2019 r.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy działalności Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce w 2018 roku.

Sprawozdanie obejmuje wszystkie sfery działalności Stowarzyszenia, w tym w szczególności współpracę z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz Żydowskim Instytutem Historycznym im. E. Ringelbluma.

W sprawozdaniu zaprezentowano opisy najważniejszych prac merytorycznych prowadzonych przez SZIH. Uzupełnieniem niniejszego sprawozdania jest raport z działalności fundraisingowej stanowiący załącznik do niniejszego opracowania.

Dane finansowe dotyczące działalności Stowarzyszenia zostały przedstawione w sprawozdaniu finansowym.

I. Informacje ogólne

Do dnia 8 stycznia 2018 r. Stowarzyszenie działało pod kierownictwem Zarządu wybranego na Walnym Zgromadzeniu w dniu 31 maja 2015 r., do którego - po zrezygnowaniu z funkcji członka Zarządu w dniu 01 czerwca 2017 r. Barbary Kirshenblatt- Gimblett - działając na podstawie § 29 ust. 3 Statutu Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce, uchwałą nr 25/2017 z dnia 06 czerwca 2017 powołał Joannę Fikus. Tym samym w skład Zarządu wyglądał następująco:

- 1) Piotr Wiślickie – Przewodniczący Zarządu;
- 2) Marian Turski – Wiceprzewodniczący;
- 3) Jan Jagielski – Skarbnik;
- 4) Jan Doktor – Sekretarz Zarządu;
- 5) Agnieszka Milbrandt – Członek Zarządu;
- 6) Joanna Fikus – Członek Zarządu;
- 7) Krzysztof Rozen – Członek Zarządu;
- 8) Michał Majewski – Członek Zarządu.

W dniu 8 stycznia 2018 r. Michał Majewski zrezygnował z pełnienia funkcji członka Zarządu.

W okresie od 01 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. odbyło się 13 posiedzeń Zarządu, w czasie których Zarząd podjął 80 uchwał oraz odbyło się jedno Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołane w celu zatwierdzenia sprawozdania finansowego i merytorycznego za rok 2017.

Liczba członków Stowarzyszenia na koniec 2018 roku wynosiła 234 osoby.

W 2018 roku Stowarzyszenie zatrudniało na podstawie umów o pracę – 5 osób.

Członkowie Zarządu w 2018 roku nie pełnili funkcji zarządczych przy jednoczesnym zatrudnieniu w Stowarzyszeniu;

II. Działalność Statutowa Stowarzyszenia

Działalność statutowa Stowarzyszenia związana jest z trzema głównymi obszarami:

1. Wsparcie działalności programowej Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, przede wszystkim poprzez realizację wspólnych projektów;
2. Wsparcie działalności programowej Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma, przede wszystkim poprzez realizację wspólnych projektów, a w szczególności realizację Programu Oneg Szabat;
3. Realizację celów Stowarzyszenia poprzez wspieranie projektów innych organizacji, między innymi poprzez działalność Komisji Grantowej.

W 2018 roku Stowarzyszenie nie prowadziło działalności odpłatnej.

1. Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Stowarzyszenie w oparciu o umowę założycielską z 25 stycznia 2005 r. jest jednym z trzech, obok Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Miasta stołecznego Warszawy, współzałożycieli Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN. Obowiązki i prawa Stowarzyszenia wobec Muzeum POLIN reguluje wspomniana umowa założycielska oraz Statut Muzeum POLIN ustanowiony Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 30 maja 2017 r., opublikowanego w Dzienniku Urzędowym MKiDN w dn. 1 czerwca 2017 r.

W 2017 r. upłynęła kadencja dotychczasowej Rady Muzeum, w związku z czym, Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dn. 23 lutego 2018 r. powołana została nowa Rada Muzeum na lata 2018 – 2022, w składzie:

- 1) Artur Hofman;
- 2) Ewa Malinowska-Grupińska;
- 3) Dr. Aleksandra Katarzyna Namysło;
- 4) Małgorzata Niezabitowska;
- 5) Prof. dr hab. Andrzej Paczkowski;
- 6) Shana Penn;
- 7) Zygmunt Rolat;
- 8) Prof. dr hab. Adam Daniel Rotfeld
- 9) Ryszard Schnepf;
- 10) Jarosław Sellin;
- 11) Albert Stankowski;
- 12) Dr Mateusz Szpytma
- 13) Marian Turski;
- 14) Piotr Wiślicki;
- 15) Renata Wiśniewska.

Zgodnie ze Statutem Muzeum POLIN 5 członków rady jest mianowanych spośród kandydatów wskazanych przez Stowarzyszenie. Rada Muzeum na swym posiedzeniu w dniu 26 listopada 2018r. ustanowiła nowy Regulamin Rady Muzeum dostosowując go do zmienionego Statutu Muzeum.

W związku z upływającą w dniu 28 lutego 2019 r. kadencją dyrektora Muzeum, prof. Dariusza Stoli, Stowarzyszenie rozpoczęło pod koniec 2018 r. rozmowy z pozostałymi współzałożycielami na temat powołania dyrektora na kolejną kadencję. W wyniku rozmów w dn. 27 lutego 2019 r. ogłoszono otwarty konkurs na stanowisko dyrektora Muzeum POLIN.

Poza działaniami na polu organizacyjnym Stowarzyszenie wspierało i uczestniczyło w działalności programowej Muzeum POLIN opisanej poniżej.

W styczniu 2018 r. zakończyła się wystawa czasowa „Krew. Łączy i dzieli” ukazująca złożony obraz krwi w kulturze: od pierwszych wzmianek w Biblii po pytania m.in. o znaczenie więzów krwi we współczesnym, wielokulturowym społeczeństwie i etyczne aspekty osiągnięć medycyny.

Rok 2018 upłynął pod znakiem 50 rocznicy wydarzeń Marca'68 i programu „Obcy w domu”. Proces przygotowania programu trwał ponad dwa lata. Jego głównym elementem była realizacja wystawy prezentującej relacje uczestników Marca '68, kontekst historyczny i konsekwencje tamtych zdarzeń. Wystawa „Obcy w domu. Wokół Marca '68” była bolesna i trudna – nie tylko ze względu na konieczność

zmierzenia się z niechlubnym epizodem w historii Polski, lecz także z powodu narastających na świecie lęków przed „innymi”, podsycanych w polskim społeczeństwie. Jednak z tych samych powodów była to ekspozycja niezwykle ważna, pomagała bowiem zrozumieć, do czego prowadzą ksenofobia i mowa nienawiści. Tym bardziej cieszy więc nas fakt, że odwiedziło ją tylu gości – blisko 120 tysięcy.

Natomiast w listopadzie 2018 r. z okazji 100 rocznicy odzyskania niepodległości przez Polskę w Muzeum została otworzona wystawa „W Polsce króla Maciusia. 100-lecie odzyskania niepodległości”. Na tej wystawie patrzemy na państwo i sprawowanie władzy z perspektywy dziecka. Tuż po odzyskaniu niepodległości Janusz Korczak napisał książkę *Król Maciuś Pierwszy*, aby wyjaśnić dzieciom, jaki trud i odpowiedzialność wiążą się z rządzeniem. Na wystawie wątki dotyczące odbudowy II Rzeczypospolitej spletają się z bajkowym światem powieści o Maciusiu, a zabytkowe objekty – z kreskówkami, gramami i zabawami.

W 2018 r. Stowarzyszenie wspólnie z Muzeum POLIN rozpoczęło prace zmierzające do powstania wystawy czasowej „Gdynia – Tel Awiw”. Wystawa zaprezentuje dwa miasta, które powstawały w tym samym czasie – w latach 20. i 30. XX wieku i odegrały podobną rolę w historii obu państw – Izraela i Polski, stając się podstawą budowy ich dwudziestowiecznej tożsamości. Jej otwarcie nastąpi we wrześniu 2019 roku.

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce jako twórca wystawy stałej dalej wspiera Muzeum POLIN w pracach związanych z modernizacją wystawy. W 2018 r. Stowarzyszenie wsparło finansowo instalację dwóch dodatkowych gablot w galeriach wystawy stałej „Zagłada” i „Powojnie”. W pierwszej z nich eksponowane są łaty na ubrania w kształcie gwiazdy Dawida, które byli zmuszeni nosić Żydzi w krajach Europy okupowanych przez nazistowskie Niemcy. W drugiej swoje miejsce znalazł obraz Jonasza Sterna, krakowskiego malarza, który przeżył Zagładę. Dodatkowo dzięki Stowarzyszeniu były kontynuowane prace nad nowymi przestrzeniami wystawienniczymi. Wsparliśmy finansowo prace koncepcyjne nad galerią „Polscy Żydzi na świecie”, obejmującą m.in. międzynarodowy konkurs na filmy o żydowskich społecznościach w różnych krajach na wielu kontynentach. Ostatnia galeria-epilog wystawy stałej Muzeum POLIN będzie poświęcona właśnie historii polskich Żydów na świecie – temu, co z sobą zabrali i co stworzyli w swoich nowych ojczyznach. Trwały również prace projektowe nad galerią „Dziedzictwo”. Ogłoszony został międzynarodowy konkurs na stworzenie instalacji artystycznej, poświęconej kulturowemu dziedzictwu polskich Żydów i ich wkładowi w rozwój cywilizacyjny. Instalacja ma wyrażać temat w syntetyczny sposób i być charakterystycznym, przewodnim elementem całej przestrzeni wystawienniczej.

Wsparcie Muzeum POLIN nie skupia się wyłącznie na działaniach wystawienniczych. W 2018 r. dzięki Stowarzyszeniu został sfinalizowany zakup oryginalnych obiektów do kolekcji Muzeum POLIN. Wystawa stała została wzbogacona o dzieła sztuki współczesnej odwołujące się do dziedzictwa polskich Żydów, poruszające temat pamięci, tożsamości i historii. Wśród obiektów znalazły się m.in. prace Wilhelma Sasnała, Jonasza Sterna, Erny Rosenstein i artystów skupionych w krakowskiej grupie „Wprost”. Jednym z kluczowych darów 2018 roku była darowizna Ronalda S. Laudera, dzięki której mogliśmy powiększyć kolekcję Muzeum POLIN o cenne osiemnastowieczne judaika: tarczę i koronę na Torę oraz jad – wskazówkę do Tory. Wszystkie te objekty będą umieszczone na wystawie stałej. Pozostała część darowizny Ronalda S. Laudera zostanie przeznaczona na zakup obrazu Maurycego Minkowskiego „Panna młoda”, który wzbogaci galerię XIX wieku na wystawie stałej – „Wyzwania nowoczesności”.

Wystawa stała to również działania ułatwiające jej percepcję wśród różnych grup odbiorców. Służą do tego m.in. publikacje. Stowarzyszenie sfinansowało również dwie publikacje Muzeum POLIN: drugą edycję „POLIN. 1000 lat historii Żydów polskich” – przewodnika po wystawie stałej w języku polskim i angielskim

oraz przewodnik po wystawie stałej dla dzieci „Małe POLIN”. Pierwsza z publikacji ma w ciekawy i przystępny sposób przybliżyć przekaz wystawy stałej, najważniejsze elementy narracji, konteksty prezentowanych obiektów i historii. „Małe POLIN” to przewodnik po Muzeum POLIN przeznaczony dla najmłodszych zwiedzających.

Wsparcie Stowarzyszenia skupia się również na projektach edukacyjnych, naukowych i kulturalnych. W 2018 r. wsparliśmy cieszący się dużą popularnością projekt z pogranicza działań edukacyjnych i wystawienniczych – „Muzeum na kółkach” – mobilną wystawę edukacyjną, która jeździ po małych miejscowościach i festiwalach w Polsce, wraz z ofertą warsztatów i wykładów. W 2018 roku odwiedziła ona m.in. Chorzele, Orłę i Bielsk Podlaski oraz festiwal Pol’and’Rock. Około 7400 osób zwiedziło wystawę i wzięło udział w warsztatach.

Global Education Outreach Program to najważniejsze działanie na polu naukowym realizowane przez Muzeum POLIN wraz z ośrodkami akademickimi z całego świata. Dzięki GEOP studiowanie dziedzictwa i historii polskich Żydów staje się domeną coraz większego grona młodych naukowców. Zostały dla nich przygotowane specjalne programy, takie jak: seminarium doktorskie, granty na pobyty badawcze, dofinansowania warsztatów naukowych. Ponadto w 2018 roku zorganizowano dwie znaczące konferencje międzynarodowe. „Marzec ’68 po pięćdziesięciu latach” to refleksja z różnych perspektyw nad przyczynami, przebiegiem i skutkami kampanii antysemickiej lat 60. XX wieku. Pod koniec roku odbyła się konferencja „Listopadowe nadzieje. Żydzi wobec niepodległości Polski w 1918 r.”, w której ponownie uczestniczyli badacze z Polski, Niemiec, USA, Kanady i Izraela. Przez cały rok w Muzeum można było wziąć udział w wykładach z cyklu „Dzieje Żydów: stare i nowe pytania”. Kontynuowany był także projekt edukacyjny Greenberg Family International Internship Program – program stypendialny dla zagranicznych studentów oferujący możliwość rozwoju zawodowych umiejętności w Muzeum POLIN. Przez osiem tygodni mogli oni pracować w Muzeum POLIN i poznawać nie tylko historię polskich Żydów i współczesną Polskę, lecz także tajniki pracy w instytucji będącej w czołówce muzeów europejskich.

Muzeum Polin stara się docierać nie tylko do naukowców, dlatego kontynuowany był także projekt edukacyjny Greenberg Family International Internship Program – program stypendialny dla zagranicznych studentów oferujący możliwość rozwoju zawodowych umiejętności w Muzeum POLIN. Mieli oni możliwość korzystania z jednej z największych baz informacyjnych o przedwojennych żydowskich społecznościach na ziemiach polskich jest portal Wirtualny Sztetl, którego rozwój zasobu historiograficznego również wsparło Stowarzyszenie. Została na nim udokumentowana historia ponad 1900 społeczności w historycznych granicach Rzeczypospolitej – od momentu pierwszego osadnictwa po Zagładę, a w przypadku dużych miast po czasy nam współczesne. Portal ten choć jest dostępny w internecie, to wiele osób korzysta z niego w Centrum Informacji Historycznej Muzeum POLIN. Jest to miejsce przeznaczone dla osób zainteresowanych genealogią i lokalną historią Żydów w Polsce. Pracownicy Centrum nie tylko służą wszelkiego rodzaju informacjami dotyczącymi historii, geografii, ruchów migracyjnych i genealogii, lecz także pomagają odnaleźć zaginionych krewnych czy nazwy miejscowości, w których mieszkali. Centrum oferuje dostęp do baz danych, czytelni książek i map oraz międzynarodowych serwisów poświęconych żydowskiej genealogii.

Muzeum dzięki wsparciu Stowarzyszenia mogło realizować również inne działania edukacyjne. Największym projektem edukacyjnym jest akcja społeczno-edukacyjna „Żonkile” zrealizowana w 75. rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim. Wskaźniki tego projektu mówią same za siebie: 30

wspierających instytucji, 1848 wolontariuszy rozdających 150 tysięcy żonkili – symboli pamięci o powstańcach getta – na ulicach Warszawy, 1216 zaangażowanych szkół, bibliotek i innych instytucji w całej Polsce, 2375 publikacji w mediach tradycyjnych i internecie, blisko 140 tysięcy wyświetleń spotu i setki tysięcy reakcji na portalach społecznościowych. W ramach obchodów 75 rocznicy powstania w getcie Muzeum POLIN przy wsparciu Stowarzyszenia i we współpracy z nim zorganizowało koncert „Łączy nas pamięć”, który był kulminacją rocznicowych obchodów 19 kwietnia. Na placu przy pomniku Bohaterów Getta zabrzmiała IX symfonia Ludwika van Beethovena z finałową „Odą do radości” w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia i Chóru Filharmonii Narodowej. Pieśń została zaśpiewana po hebrajsku – tak jak zamierzali ją wykonać muzycy Żydowskiej Orkiestry Symfonicznej i chóru Szir, utworzonych w getcie. Próby przerwała masowa akcja deportacyjna do obozu w Treblince, w którym prawie wszyscy artyści zginęli. W drugiej części koncertu zabrzmiał premierowo utwór „Tren dla warszawskiego getta”, napisany specjalnie na tę okazję przez Radzimira „Jimka” Dębskiego. W koncercie wzięli udział ocaleni z Holokaustu, przedstawiciele polskich najwyższych władz państwowych oraz setki gości z Polski i ze świata.

Kontynuowane były również inne projekty takie jak: Polsko-Izraelskiej Wymiany Młodzieży (PIYE) oraz POLIN Meeting Point – Summer Education School, a także skierowane do hebrajskojęzycznych przewodników. Szkolenia, które umożliwiają im oprowadzanie po wystawie stałej izraelskim przewodnikom. Podobnie jak w zeszłym roku dzięki wsparciu Stowarzyszenia, Muzeum POLIN odwiedziła młodzież gimnazjalna z Bełżyc i Lublina.

Równie ważne było wsparcie Miejsca Edukacji Rodzinnej „U króla Maciusia”. W 2018 roku odbyło się ponad 50 warsztatów i spotkań, w których uczestniczyło prawie 2,5 tysiąca osób, a ponad 10 tysięcy przyszło spędzić tam czas z rodziną. „U króla Maciusia” dzieci poznają historię i kulturę polskich Żydów za pomocą języka i narzędzi dostosowanych do ich wieku i możliwości.

Ważnymi projektami wspartymi przez stowarzyszenie były dwa festiwale. Pierwszy z nich to POLIN Music Festival Roots'n'Fruits, na którym wystąpiła ikona muzyki klasycznej naszych czasów, Martha Argerich. Drugim zaś, TISZ Festiwal Żydowskiego Jedzenia – pierwszy w Polsce festiwal kulinarny w całości poświęcony żydowskiej kuchni, jej miejscu w kulturze, historii i współczesności.

Stowarzyszenie w 2018 r. również zorganizowało wspólnie z Muzeum POLIN drugą edycję projektu „Łąka Leśmiana” – plenerową instalację inspirowaną wierszem „Łąka” z 1920 roku autorstwa Bolesława Leśmiana. Na zielonym skwerze przy Muzeum POLIN można było odpocząć, posłuchać poezji, potańczyć na dancingu przy muzyce na żywo, zobaczyć film, wziąć udział w warsztatach literacko-plastycznych czy zajęciach z jogi. „Łąkę Leśmiana” otworzyła akcja artystyczna przygotowana przez Grupę Nowolipie oraz rzeźbiarza, performerę, twórcę instalacji i filmów wideo Pawła Althamera.

Muzeum POLIN angażuje się również w dialog polsko-żydowski poprzez wspieranie działań na rzecz organizacji żydowskich i osób dbających o historię. Najważniejszym wydarzeniem organizowanym wspólnie przez Muzeum POLIN i Stowarzyszenie jest coroczna Gala nagrody POLIN, podczas której od 2015 roku Nagroda POLIN jest przyznawana przez Muzeum POLIN we współpracy ze Stowarzyszeniem osobom, organizacjom lub instytucjom aktywnie działającym na rzecz ochrony pamięci o historii polskich Żydów. W kapitule nagrody zasiadają m.in. członkowie Zarządu Stowarzyszenia. To wyjątkowe wydarzenie jest świętem działaczy i aktywistów, którzy z pełnym oddaniem działają lokalnie w duchu misji

Muzeum POLIN – chronią pamięć o historii polskich Żydów i przyczyniają się do kształtowania wspólnej przyszłości, wzajemnego zrozumienia i szacunku między Polakami, a Żydami. Laureatem czwartej edycji nagrody został Tomasz Wiśniewski.

Muzeum, dzięki środkom przekazanym przez Stowarzyszenie mogło również wesprzeć projekt „Od pomocy do ratowania. Wzorując się na Irenie Sendlerowej”. Jego celem było upowszechnienie wiedzy o tej postaci wśród nauczycieli i młodzieży oraz zainspirowanie młodych do zaangażowania się w działalność społeczną w swoim lokalnym środowisku. Projekt był częścią XV edycji programu edukacyjnego „Pamięć dla przyszłości” realizowanego przez Stowarzyszenie Dzieci Holokaustu w Polsce.

Ponadto przy dyrektorze Muzeum POLIN działa Kolegium Społeczne. Zostało ono powołane w 2015 roku z inicjatywy Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce i kieruje nim Piotr Wiślicki, przewodniczący Stowarzyszenia. W skład kolegium wchodzi przedstawiciele organizacji, którym bliska jest idea zachowania i propagowania dziedzictwa polskich Żydów. Kolegium jest forum dyskusji, współpracy i wymiany doświadczeń osób i organizacji. Jest jednocześnie realizacją marzenia twórców Muzeum POLIN, aby było ono miejscem szeroko rozumianej wspólnoty — miejscem, które współtworzą przedstawiciele środowiska żydowskiego.

2. Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbluma

Stowarzyszenie wspiera działalność Żydowskiego Instytutu Historycznego im. E. Ringelbluma od daty jego powołania udostępniając nieodpłatnie budynek przy ul. Tłomackie 3/5 w Warszawie oraz zgromadzone w nim zbiory. ŻIH sprawuje nad nimi wszechstronną opiekę. Najważniejszą częścią zbiorów jest Podziemne Archiwum Getta Warszawy – tzw. Archiwum Ringelbluma. Stworzone przez grupę Oneg Szabat stanowi najbardziej znaczące i przejmujące świadectwo Zagłady Żydów polskich. Od nazwy grupy twórców archiwum wzięła nazwę wspólny, Stowarzyszenia i Instytutu, Program Oneg Szabat.

Rok 2018 był kolejnym rokiem intensywnych prac Stowarzyszenia i Instytutu w ramach Programu, którego głównym celem jest udostępnienie Archiwum Ringelblum, upowszechnienie wiedzy o nim oraz upamiętnienie grupy Oneg Szabat. W mijającym roku Stowarzyszenie rozwinęło działania fundraisingu na rzecz programu. Ponadto uzyskaliśmy środki finansowe na realizację szeregu działań z nim związanych.

Warto zauważyć, że w 2018 r. zakończyliśmy realizowany od 3 lat przez Stowarzyszenie projekt DELET. W latach 2016-2018 w pracowni digitalizacji zbiorów ŻIH sfotografowano w najwyższej jakości dokumenty Podziemnego Archiwum Getta Warszawy, które liczy ponad 35 tysięcy stron. Specjaliści opisali je w języku polskim i angielskim, a następnie udostępnili je online na portalu Delet. Dzięki temu każdy, na całym świecie, może obejrzeć dokumenty zachowane w Archiwum Ringelbluma. Portal Delet to także narzędzie edukacyjne. Lekcje, warsztaty i oprowadzenia kuratorskie stworzone przez edukatorów pozwalają na zapoznanie się z historią grupy Oneg Szabat, biografią Emanuela Ringelbluma, losem dzieci zamkniętych w warszawskim getcie, propagandą nazistowską i Zagładą. Jednak to nie koniec prac nad portalem, jest on systematycznie rozwijany i uzupełniany o nowe treści. Prace nad portalem Delet były współfinansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Najważniejszym działaniem realizowanym w ramach współpracy z Instytutem było rozpoczęcie prac nad audytem architektonicznym budynku, w oparciu o który powstanie koncepcja modernizacji budynku i budowy tzw. „skarbcza”, w którym będzie przechowywane Archiwum Ringelbluma. Zmodernizowane

pomieszczenie ma spełniać najnowsze, najwyższe światowe standardy przechowywania dokumentacji archiwalnej. Projekt zabezpieczenia Archiwum będzie kontynuowany w kolejnych latach.

W 2018 r. Instytut przy wsparciu Stowarzyszenia wydał kolejny, drugi, tom angielskiej edycji Archiwum Ringelbluma pt. „Accounts from the Borderlands, 1939-1941” w opracowaniu prof. Andrzeja Żbikowskiego. Publikacja przybliży historię Żydów na tych ziemiach II Rzeczypospolitej, które najpierw były okupowane przez Związek Radziecki, a po agresji Berlina na Moskwę znalazły się w niemieckiej strefie wpływów.

W marcu 2018 r. Żydowski Instytut Historyczny przeprowadził w ramach Programu pilotaż projektu „Ambasadorzy PROGRAMU ONEG SZABAT”. Zaproszenie skierowane zostało do grupy studentów University of Pennsylvania Hillel z Filadelfii. Uczestniczyli oni w warsztatach i spotkaniach z badaczami dokumentów Archiwum Ringelbluma. Studenci poznali historię grupy Oneg Szabat i powstania Archiwum Getta. Kontakt z oryginalnymi dokumentami, warsztaty prowadzone przez specjalistów od lat badających świadectwo zachowane przez Ringelbluma, zetknięcie się ze śladami miejsc istotnych dla grupy Oneg Szabat, były dla amerykańskich studentów niepowtarzalnym i bardzo ważnym doświadczeniem.

Ponadto Stowarzyszenie mogło wesprzeć działania statutowe Żydowskiego Instytutu Historycznego. Pracownicy archiwum pomogli przeszło dwóm i pół tysiącom osób w ich badaniach. *Gros* z nich to badania genealogiczne, które są jednym z najważniejszych obszarów działania ŻIH. Są one ogromnie ważne dla społeczności żydowskiej na całym świecie. Ze środków przekazanych przez Stowarzyszenie opracowano i zabezpieczono części zbiorów Archiwum, a także przeprowadzono ich digitalizację.

3. Wsparcie projektów innych organizacji, w tym w ramach działalności Komisji Grantowej

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce od lata wspiera inne podmioty realizujące zadania wpisujące się w cele działalności statutowej Stowarzyszenia.

W 2018 r. Stowarzyszenie wsparło finansowo Centrum Badań nad Zagładą Żydów, Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, które wydało kolejny XIV numer rocznika „Zagłada Żydów. Studia i Materiały”. Jest to uznawane na świecie pismo naukowe w całości poświęcone tematyce związanej z Zagładą Żydów. Adresowane nie tylko do grupy badaczy zajmujących się Zagładą, lecz także do studentów i wszystkich zainteresowanych tym tematem. W skład redakcji wchodzi wybitni historycy m.in. Dariusz Libionka, Barbara Engelking i Jacek Leociak.

Stowarzyszenie wsparło również wydanie przez Polskie Towarzystwo Studiów Żydowskich półrocznika „Studia Judaica”, które jest wiodącym pismem w zakresie studiów żydowskich w Polsce, obejmujące swoim zakresem całą historię Żydów w Polsce, a także wiele zagadnień kulturalnych, religijnych i socjologicznych. Czasopismo to jest dostępne w najważniejszych bibliotekach naukowych poprzez bazę CEEOL.

Dodatkowo Stowarzyszenie wsparło Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita. W ramach obchodów 75 rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim dzięki środkom pozyskanym na ten cel przez nasze Stowarzyszenie, Otwarta Rzeczpospolita wyświetliła na budynku tzw. „Błękitnego Wieżowca” animację prezentującą rekonstrukcję gmachu Wielkiej Synagogi na Tłomackie.

Podobnie jak w roku ubiegłym Stowarzyszenie wsparło wiele projektów w ramach działalności Komisji Grantowej. W 2018 roku komisja rozpatrzyła 43 wnioski grantowe na łączną wnioskowaną kwotę wsparcia 566.696 zł, w ramach 2 konkursów grantowych (28.11.2017r. i 15.03.2018r.). Kwota przyznanych i potwierdzonych przez Grantobiorców grantów wyniosła 109.000 zł (20 projektów). Komisja w roku 2018 zatwierdziła 6 sprawozdań z realizacji grantów. W roku 2018 Grantobiorcy zwrócili 5625,06 zł z tytułu niewykorzystania części środków oraz niezrealizowania jednego projektu (rozwiązanie umowy na podstawie porozumienia dotyczącej projektu „Urodziny Chany Nusfeld”).

Komisja Grantowa wydawała także opinie dla Zarządu m.in. na temat złożonych do Stowarzyszenia wniosków o wsparcie i objęcie patronatem.

Granty przyznane przez Komisję Grantową w 2018 roku i przyjęte przez Grantobiorców:

numer wniosku	wnioskodawca	tytuł projektu	Przyznana kwota	wnioskowana kwota	całkowity budżet projektu	data przyznania grantu
4/2018	Fundacja im. Świętej Królowej Jadwigi dla Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie	Wydanie pierwszego tomu serii „BOŻnica. Biblioteka Ożarowa Żydowskiego”: „Wspomnienia” Ben Ziona Wacholdera z Ożarowa	3 000,00 zł	5 000,00 zł	15 000,00 zł	16.02.2018
5/2018	Fundacja Gszarim	Tłumaczenie książki pamięci "In szotn fun Treblinka"	5 000,00 zł	9 800,00 zł	10 889,00 zł	16.02.2018
6/2018	Stowarzyszenie Gostynińskie Centrum Rozwoju Organizacji Pozarządowych i Przedsiębiorczości (GCR)	Wielokulturowy Gostynin - upamiętnienie cmentarza żydowskiego	6 000,00 zł	6 460,00 zł	6 460,00 zł	16.02.2018
7/2018	Fundacja Nomina Rosae Ogród Kultury Dawnej	Pomnik pamięci Żydów w Krościenku nad Dunajcem	10 000,00 zł	20 000,00 zł	23 000,00 zł	16.02.2018
11/2018	Fundacja Pasaże Pamięci	Publikacja i edycja krytyczna listów z tomaszowskiego getta	5 000,00 zł	19 500,00 zł	19 500,00 zł	16.02.2018
17/2018	Zamojskie Towarzystwo Fotograficzne	Upamiętnienie Zagłady Żydów Zamości i okolicznych miejscowości, oraz Żydów czeskich, niemieckich i austriackich,	10 000,00 zł	30 000,00 zł	44 000,00 zł	16.02.2018

		mieszkańców getta w Zamościu, zamordowanych w latach 1939 - 1942				
18/2018	Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbluma	Publikacja "Nalewki. Opowieść o nieistniejącej ulicy"	10 000,00 zł	11 450,00 zł	22 900,00 zł	16.02.2018
20/2018	Stowarzyszenie Drugie Pokolenie - Potomkowie Ocalałych z Holocaustu	Żydowski Szczepreszyn	4 900,00 zł	5 000,00 zł	5 000,00 zł	16.02.2018
23/2018	Fundacja Spichlerz Kultury	Szósta Edycja Pardes Festival – Spotkania z Kulturą Żydowską w Kazimierzu Dolnym	5 500,00 zł	6 100,00 zł	14 500,00 zł	16.02.2018
24/2018	Fundacja Shalom	Ogólnopolski konkurs "Historia i kultura Żydów polskich" (13.edycja) oraz "Na wspólnej ziemi" (9. edycja) - Etap Centralny	7 500,00 zł	20 000,00 zł	90 500,00 zł	16.02.2018
25/2018	Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia oddział terenowy w Białowieży	Z Białowieży do Izraela, z Izraela do Białowieży	2 000,00 zł	6 500,00 zł	7 500,00 zł	16.02.2018
28/2018	Towarzystwo Przyjaciół Czechowic - Dziedzic	Cmentarz żydowski w Czechowicach - Dziedzicach ocalić od zapomnienia	2 700,00 zł	5 000,00 zł	5 500,00 zł	07.06.2018
30/2018	Fundacja Stowarzyszenie "Studnia Pamięci"	Cmentarz żydowski w Krasnymstawie cennym świadectwem historii regionu	5 000,00 zł	6 000,00 zł	7 500,00 zł	07.06.2018
31/2018	Stowarzyszenie "Chodź nad Świder"	Urodziny Chany Nusfeld	3 000,00 zł	9 400,00 zł	12 400,00 zł	07.06.2018
32/2018	Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne ETHNOS	Przestrzeń końca czasu. Inwentaryzacja cmentarzy żydowskich na Huculszczyźnie (Ukraina). Etap III	5 000,00 zł	7 000,00 zł	30 000,00 zł	07.06.2018
34/2018	Fundacja Ochrony Pamięci Obozu Zagłady w Treblince	Księga imion ofiar Obozu Zagłady w Treblince	6 900,00 zł	7 000,00 zł	7 000,00 zł	07.06.2018

38/2018	Stowarzyszenie im. Jana Karskiego w Kielcach	Upamiętnienie ofiar pogromu kieleckiego	3 500,00 zł	14 000,00 zł	15 600,00 zł	07.06.2018
39/2018	Fundacja Kamera Dawida WJFF.pl	16. Warszawski Festiwal Filmów o Tematyce Żydowskiej (12-18 listopada 2018)	5 000,00 zł	10 000,00 zł	222 000,00 zł	07.06.2018
42/2018	Fundacja Joint Distribution Commite Poland (JDC)	Koncert chanukowych pieśni sefardyjskich w wykonaniu Gererda Edery w ramach projektu "Obchody chanuki - zapalenie pierwszej świeczki"	3 000,00 zł	3 000,00 zł	5 000,00 zł	15.11.2018
43/2018	Fundacja Żydowska Chidusz	Wydanie numeru Chidusz	6 000,00 zł	6 000,00 zł	6 000,00 zł	17.12.2018

Wnioski grantowe odrzucone przez Komisję Grantową w 2017 roku:

numer wniosku	wnioskodawca	tytuł projektu	Przyznana kwota	wnioskowana kwota	całkowity budżet projektu	data przyznania grantu
1/2018	"DOM" Biuro Nieruchomości Sławomir Sobotka	Książka "Mazurzy"	0,00 zł	55 545,00 zł	55 545,00 zł	16.02.2018
2/2018	Chmielnickie Centrum Kultury – Ośrodek Edukacyjno – Muzealny „Świętokrzyski Sztetl” w Chmielniku	Tłumaczenie i wydanie wspomnień ocalałych z Holokaustu członków chmielnickiej rodziny Garfinkel	0,00 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł	16.02.2018
3/2018	Fundacja Jewrnalism	Spektakl teatru tańca pt. "Getto krakowskie"	0,00 zł	13 450,00 zł	50 200,00 zł	16.02.2018
8/2018	Uniwersytet Łódzki - Wydział Filozoficzno - Historyczny	Stary Cmentarz żydowski w Łodzi. Studium monograficzne. Wydanie II	0,00 zł	9 105,00 zł	12 045,00 zł	16.02.2018

9/2018	Fundacja na Rzecz Kultury "Walizka"	Pamiętnik Józefa Guzika - pamięć odzyskana	0,00 zł	10 000,00 zł	10 500,00 zł	16.02.2018
10/2018	Stowarzyszenie Kolektyw 1a	Sukkot-let's built a tent. Międzynarodowe warsztaty projektowe	0,00 zł	20 000,00 zł	111 368,00 zł	16.02.2018
12/2018	Stowarzyszenie Krotchwile	Simchat Chajim Festival #2018	0,00 zł	16 760,00 zł	162 320,00 zł	16.02.2018
13/2018	Fundacja AntySchematy 2	Publikacja "Kamień i pamięć. Nagrobki z kwatery E na żydowskim cmentarzu w Tarnowie" (2 tomy)	0,00 zł	28 360,00 zł	32 360,00 zł	16.02.2018
14/2018	Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu	Dodruk opracowania książkowego "Księga Dębicy. Kolebka naszej młodości. Wspomnienia żydowskich mieszkańców Dębicy"	0,00 zł	7 000,00 zł	8 000,00 zł	16.02.2018
15/2018	Stowarzyszenie im. Jana Karskiego w Kielcach	Wydanie książki pod roboczym tytułem "Plotka - rekonstrukcja graficzna pogromu kieleckiego" autorstwa Kristofa Biena	0,00 zł	10 500,00 zł	12 000,00 zł	16.02.2018
16/2018	Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych "Universitas"	"Hana Banet, Dwie zapalki. Wspomnienia z ciemnych lat".	0,00 zł	12 500,00 zł	21 000,00 zł	16.02.2018
19/2018	Instytut Badań Literackich PAN	Pisarze - Świadkowie - Ocalali. Anna Langfus i Piotr Rawicz	0,00 zł	12 996,00 zł	16 245,00 zł	16.02.2018
21/2018	Europejski Instytut Kultury	Księga Pamięci Falenicy - etap 1	0,00 zł	9 900,00 zł	9 900,00 zł	16.02.2018
22/2018	Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego	Pomnik na cmentarzu żydowskim w Tykocinie	0,00 zł	9 000,00 zł	10 500,00 zł	16.02.2018
26/2018	Fundacja In Search of...	Hommage dla Junf Jidysz. Wystawa i działania w przestrzeni miasta	0,00 zł	10 000,00 zł	20 000,00 zł	07.06.2018
27/2018	Fundacja Verita	Feniksy Warszawy	0,00 zł	18 000,00 zł	19 000,00 zł	07.06.2018
29/2018	Fundacja Ari Ari	Szlama Ber Winer	0,00 zł	7 000,00 zł	30 500,00 zł	07.06.2018

33/2018	Fundacja Inicjatyw Artystycznych "Sfera Harmonii"	WarszeMuzik: 2. edycja muzycznych interwencji w przestrzeń publiczną Warszawy. (koncerty kameralne w przedwojennych podwórkach kamienic-ostańców na obszarze getta warszawskiego)	0,00 zł	20 000,00 zł	25 000,00 zł	07.06.2018
35/2018	Fundacja Klamra	Otwarcie Galerii murali "Witaj w Domu" - kontynuacja	0,00 zł	18 000,00 zł	18 000,00 zł	07.06.2018
36/2018	Fundacja Element Kultury	Nagrana historia - audiobook powieści Zbigniewa Białasa pt. "Rutka" o życiu i śmierci Rutki Laskier	0,00 zł	7 500,00 zł	8 500,00 zł	07.06.2018
37/2018	Fundacja SPOT.ON AIR	Dni muzyki żydowskiej w Szczecinie	0,00 zł	6 000,00 zł	18 200,00 zł	07.06.2018
40/2018	Fundacja Łódzki Szlak Kobiet	Przekład i wydanie okupacyjnych wspomnień Izraela Rabona	0,00 zł	11 870,00 zł	11 870,00 zł	07.06.2018
41/2018	Ośrodek "Pamięć i Przyszłość"	Wydanie publikacji "Obertyn, Обертин, אבערטיין – opowieści o życiu miasteczka/ оповіді про життя містечка"	0,00 zł	36 000,00 zł	51 000,00 zł	07.06.2018

Sprawozdania zatwierdzone przez Komisję Grantową w 2017 roku:

numer wniosku	wnioskodawca	tytuł projektu	Przyznana kwota	wnioskowana kwota	całkowity budżet projektu	data przyznania grantu
.26/2017	Fundacja Zapomniane	Upamiętnienie masowych grobów ofiar Holocaustu z getta w Wąwolnicy w miejscowościach Karmanowice i Rogalów	8 500,00 zł	12 500,00 zł	12 500,00 zł	11.05.2017
.5/2018	Fundacja Gszarim	Tłumaczenie książki pamięci "In szotn fun Treblinka"	5 000,00 zł	9 800,00 zł	10 889,00 zł	16.02.2018

.6/2018	Stowarzyszenie Gostynińskie Centrum Rozwoju Organizacji Pozarządowych i Przedsiębiorczości (GCR)	Wielokulturowy Gostynin - upamiętnienie cmentarza żydowskiego	6 000,00 zł	6 460,00 zł	6 460,00 zł	16.02.2018
.7/2018	Fundacja Nomina Rosae Ogród Kultury Dawnej	Pomnik pamięci Żydów w Krościenku nad Dunajcem	10 000,00 zł	20 000,00 zł	23 000,00 zł	16.02.2018
.17/2018	Zamojskie Towarzystwo Fotograficzne	Upamiętnienie Zagłady Żydów Zamości i okolicznych miejscowości, oraz Żydów czeskich, niemieckich i austriackich, mieszkańców getta w Zamościu, zamordowanych w latach 1939 - 1942	10 000,00 zł	30 000,00 zł	44 000,00 zł	16.02.2018
.24/2018	Fundacja Shalom	Ogólnopolski konkurs "Historia i kultura Żydów polskich" (13.edycja) oraz "Na wspólnej ziemi" (9. edycja) - Etap Centralny	7 500,00 zł	20 000,00 zł	90 500,00 zł	16.02.2018
.38/2018	Stowarzyszenie im. Jana Karłowicza w Kielcach	Upamiętnienie ofiar pogromu kieleckiego	3 500,00 zł	14 000,00 zł	15 600,00 zł	07.06.2018

Wnioski niezrealizowane w 2018 roku:

.31/2018	Stowarzyszenie "Chodź nad Świder"	Urodziny Chany Nusfeld	3 000,00 zł	9 400,00 zł	12 400,00 zł	07.06.2018
----------	-----------------------------------	------------------------	-------------	-------------	--------------	------------

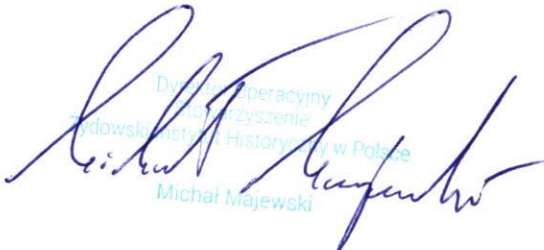
III. Obsługa prawna i finansowa:

W 2018 r. obsługę prawną Stowarzyszenia prowadziła kancelaria DeBenedetti, Majewski, Szcześniak Kancelaria Prawnicza Sp. K. (obsługę prowadzi p. macenas Magdalena Małocha). Dodatkowo w zakresie przepisów podatkowych usługi świadczyła firma KPMG w ramach działań pro publico bono usługi na rzecz Stowarzyszenia świadczyła kancelaria Weil, Gotshal & Manges oraz mec. Andrzej Mikosz z kancelarii K&L Gates.

W zakresie zadań realizowanych w ramach obsługi prawnej wchodziło:

- 1) Przygotowanie wymaganych przez Zarząd opinii prawnych z zakresu działalności SŻIH, uczestnictwo w Walnym Zgromadzeniu;
- 2) Przygotowanie i opiniowanie dokumentów, listów intencyjnych i umów związanych z działalnością fundraisingową;
- 3) Współpraca przy przygotowaniu dokumentów związanych z działalnością Komisji Grantowej;
- 4) Opiniowanie umów związanych z projektami realizowanymi wspólnie z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz z Żydowskim Instytutem Historycznym im. E. Ringelbluma;
- 5) Opiniowanie kwestii podatkowych i prawnych związanych z powołaniem Funduszu Żelaznego.

Do końca sierpnia 2018 r. Stowarzyszenie prowadziło wewnętrzną księgowość. Od 1 września 2018 księgowość została powierzona firmie zewnętrznej - Biuro Rachunkowe Superata sp. z o.o. W 2018 r. Stowarzyszenie, dzięki wsparciu firmy KPMG Tax M. Michna Sp. k. uzyskało zwrot podatku VAT zapłaconego w 2013 i 2014 r. w związku z pracami projektowymi i budowlanymi wystawy stałej. Środki te są przechowywane na wydzielonym rachunku bankowym, aby w przyszłości stanowiły Kapitał Żelazny Stowarzyszenia.

Michał Majewski

Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce

**SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE DZIAŁU
ROZWOJU MHZP STOWARZYSZENIA
ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY W POLSCE
W OKRESIE 1 STYCZNIA – 31 GRUDNIA 2018.**

Warszawa, 03.01.201 r.

Niniejsze sprawozdanie dotyczy działalności Stowarzyszenia w 2018 roku.

Sprawozdanie obejmuje wszystkie sfery działalności Stowarzyszenia, w tym w szczególności współpracę z Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz Żydowskim Instytutem Historycznym im. Emanuela Ringelbluma.

I. Dział Rozwoju SŻIH

1. Fundusze na rzecz Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN pozyskane przez Dział Rozwoju SŻIH w 2018 roku

Otrzymane na konto SŻIH: PLN **5 528 255**

Otrzymane na konto American Friends of POLIN Museum w USA i wykorzystane w USA: ok. PLN **802 900**

- USD **117 000** Ronald Lauder. Zakup judaica oraz zakup obrazu Maurycego Minkowskiego „Panna Młoda”
- USD **100 000** wpłaty na działalność fundraisingową w USA w 2018 roku

RAZEM: ok. PLN **6 331 155**

DODATKOWO: Negocjowane w 2018 r. i planowane do realizacji w 2019 r.:

- Anonimowy Darczyńca w USA: USD **50 000** na Muzeum POLIN
- Odette & Nimrod Ariav Family Foundation: PLN **1 500 000** na Muzeum POLIN
- Wpłaty Rady Darczyńców do PL: USD **210 000**

2. Wydarzenie specjalne – obsługa darczyńców

- Festiwal Muzyczny POLIN – luty 2018
- Uroczyste obchody 50. rocznicy Marca '68: otwarcie wystawy czasowej (w tym specjalne oprowadzanie dla darczyńców), konferencja naukowa – marzec 2018
- Gala Fellowships at Auschwitz for the Study of Professional Ethics (FASPE), wizyta Mariana Turskiego w Nowym Jorku i spotkania z darczyńcami – kwiecień 2018
- Uroczyste obchody 75. rocznicy powstania w getcie warszawskim – kwiecień 2018
- Coroczne posiedzenie Rady Darczyńców oraz seria spotkań z darczyńcami, Nowy Jork – wrzesień 2018
- Wizyta prof. Dariusza Stoli w Nowym Jorku, spotkania z darczyńcami, przyjęcie-prezentacja Muzeum POLIN w domu Irene Kronhill-Pletki – październik 2018
- Otwarcie wystawy czasowej: „W Polsce króla Maciusia”, specjalne oprowadzanie dla darczyńców – listopad 2018
- Gala Nagrody POLIN – grudzień 2018

3. Wydawnictwa, materiały promocyjno-informacyjne, komunikacja

- Raport roczny za rok 2017 wydany w dwóch wersjach językowych polskiej i angielskiej
- Druk ulotki o Stowarzyszeniu ŻIH na międzynarodową konferencję genealogiczną
- Zaproszenia na wydarzenia specjalne o charakterze fundraisingowym w USA
- Nowa strona www Stowarzyszenia ŻIH
- Kilkanaście e-mailingów i 4 e-newslettery dla darczyńców
- 2 masowe mailingi w USA, produkcja specjalnej ulotki o Muzeum POLIN
- Współpraca z Muzeum POLIN przy zarządzaniu treścią anglojęzycznego profilu Friends of POLIN na Facebooku
- Broszura Legacy Society

4. Wizyty VIP i delegacje darczyńców w Muzeum POLIN

- Delegacja Tada Taube i Taube Foundation
- Delegacja rodziny Ariav
- Delegacja Steve Aronsona z Kostaryki – wizyta o charakterze study tour (blok spotkań dotyczących procesu powstawania Muzeum POLIN, kampanii założycielskiej, działań programowych: edukacja, projekty naukowe i kulturalne)
- 47 wizyt gości zagranicznych (najczęściej grupy kilkuosobowe) – potencjalnych darczyńców, osób ze środowisk opiniotwórczych, ludzi kultury etc.

5. Projekty specjalne

- Współpraca z Muzeum POLIN przy uruchomieniu i prowadzeniu profilu anglojęzycznego Friends of POLIN na Facebooku;
- Współpraca z darczyńcami z USA nad przekształceniem North American Council for the Museum of the History of Polish Jews w American Friends of POLIN Museum;
- Współpraca z partnerami w Australii i konsultacje odnośnie założenia Australian Friends of POLIN Museum
- Współpraca z Katedrą Judaistyki Uniwersytetu Wrocławskiego nad projektem Funduszu Rozwoju Studiów Jidyszystycznych. Docelowo także założenie Funduszu Rozwoju Studiów Judaistycznych;
- Współpraca z Taube Jewish Heritage Tours nad wizytami studyjnymi w Polsce;
- Kampania „Żonkile” w USA w kontekście rocznicy powstania w getcie warszawskim;
- Projekt instalacji LEGACY oraz terminal płaćności w Muzeum POLIN –planowanie;
- Planowanie wydarzenia promującego Muzeum w środowisku kolekcjonerów sztuki w Londynie;